

Turkmenistanul după Niazov, un nou Dubai? – trei întrebări, Matei Păun răspunde, de Matei PĂUN

(Material propus pentru publicare la data de: 23-05-2008 de Stefan N. MAIER)

Fosta republică sovietică Turkmenistan a fost până la sfârșitul lui 2006, timp de 15 ani, sub dictatura absolută a președintelui Saparmurat Niazov, care a guvernat țara până la moartea sa neașteptată. Cultul personalității sale îl rivalizează pe cel al fostului lider nord coreean, Kim Ir Sen. Corespondentul nostru economic Matei Păun, întors recent din Turkmenistan, împărtășește câteva impresii de acolo.

1. Cum s-a schimbat Turkmenistanul după moartea dictatorului Saparmurat Niazov?

Turkmenistanul e în schimbare, ceea ce în sine este o deplasare tectonică, în comparație cu cei 15 ani de dictatura de tip nord-coreean. Statuile suflate în aur ale fostului președinte, căruia îi plăcea să se intituleze “Turkembashi – tatăl tuturor turcmenilor”, au început să fie înlăturate. În școli, curriculum-ul, care fusese redus la maximum în tentativa de a-i împiedica pe tinerii turcmeni să dobândească o educație și să meargă la studii în străinătate, este modernizat și actualizat. A început să fie introdus și internetul. Sunt revigorate relațiile politice și economice cu alte state. Încet, dar sigur, Turkmenistanul s-a angajat pe calea schimbării radicale. Are potențialul să devină un alt Dubai – dacă va reuși sau va eșua în tentative de a-și împlini potențialul, rămâne o întrebare pentru deceniile următoare.

2. Ce importanță politică, economică și strategică prezintă Turkmenistanul?

Turkmenistanul este la răscrucea mai multor ambiții geopolitice. Rusia, China, India, Pakistanul și Iranul se luptă toate pentru bogățiile sale. Statele Unite și Uniunea Europeană nu se lasă mai prejos nici ele, concret se bazează pe gazul din Turkmenistan pentru plănuita conductă Nabuco. De altfel, Turkmenistanul este un exemplu al “Marelui Joc” – în care “Marile Puteri” se luptă pentru acces la vastele sale resurse de energie. Faptul că e curtată de atât de mulți e o șansă istorică pentru o astfel de țară mică și, din punct de vedere istoric, izolată.

3. Ce ar avea de câștigat România și Republica Moldova din relațiile cu Turkmenistanul?

Pentru România mai ales, Turkmenistanul ar putea fi o importantă ocazie de a-și diversifica sursele de energie în afara Rusiei. De asemenea, tradiția României în sectorul petrol-gaze poate fi utilă, în condițiile în care Turkmenistanul caută să-și extindă masiv capacitatea de producție. România se poate prezenta ca o țară mică-mijlocie care poate oferi mult, fără a amenința Turkmenistanul cu copleșirea. Forța de muncă subocupată a Moldovei s-ar putea dovedi un rezervor de oameni educați și vorbitori de rusă, de care Turkmenistanul are nevoie. Din păcate, România s-a dovedit incapabilă să genereze politici externe ca să-și poată urmări interesul național. Politicile României sunt reactive, în cel mai bun caz, nu pro-active.

Romania in razboiul petrolului (Politica)

Cotatia internationala a petrolului a ajuns marti la un nivel record. Se anunta o criza mondiala? 75, 35 de dolari. Atat costa marti un baril de petrol (159 de litri) la bursa.

Petrolul se tranzactiona, vineri, la New York si la Londra cu aproximativ 70 de dolari pe baril, dar piata fremata de aceeasi nesiguranta geopolitica ce a urcat initial pretul aurului negru la valori record.

"Din cauza cresterii constante a pretului petrolului, valul aparent de nestavilit al pietelor si popoarelor libere, pe care noi le-am crezut dezrobite de caderea Zidului Berlinului, este acum blocat de un contraval de state petro-autoritariste, precum Iranul, Venezuela, Rusia, Nigeria si Sudanul. Aceste tari au acum mai multi petrodolari decat au avut vreodata si pot face cu ei cel mai mare rau pentru cel mai mult timp.

Vor otravi lumea de dupa razboiul rece daca nu vom cobori pretul petrolului", scrie Thomas L. Friedman, editorialistul publicatiei americane "The New York Times", detinator a doua Premii Pulitzer.

Nu, n-a inceput inca niciun razboi, dar faptul ca Iranul constituie acum cea mai mare amenintare la adresa pacii mondiale este suficient pentru ca pretul petrolului sa creasca.

La Bucuresti, benzina a inceput sa se scumpeasca inca de vineri, in aceeasi zi in care a expirat ultimatumul dat Iranului de catre Agentia de Energie Atomica Internationala pentru a pune capat programului sau nuclear de imbogatire a uraniului.

"Factorul psihologic are o influenta foarte mare. Instabilitatea geopolitica, la fel ca si interventia americana din Irak, a creat o presiune asupra pretului, fiindca acum lumea isi pune intrebarea "Oare Iranul urmeaza?"" , explica analistul economic Matei Paun.

"Si numai faptul ca-si pune aceasta intrebare are tendinta sa faca sa creasca pretul petrolului. Desigur, exista insa si o realitate la baza, determinata de faptul ca China consuma din ce in ce mai mult petrol. Insa evenimentele din Venezuela, Nigeria si cel posibil din Iran pot impune o constrangere pe piata petrolului si pot duce la o crestere a pretului", considera analistul.

"Pretul e volatil. Asteapta orice motiv sa poata urca"

BENZINA MAI SCUMPA. Cresterea economica mondiala din ultimii ani a dus la o crestere a consumului, mai ales in tari cu o populatie foarte mare, precum China si India, unde orasele au inceput sa fie populate de tot mai multe masini, dar si de noi locuinte.

Vineri dimineata, benzinariile Petrom afisau deja noi preturi pentru produsele petroliere comercializate: 3,45 lei pentru un litru de benzina Premium, 3,43 lei noi pentru Premium 95 fara plumb, 3,75 lei noi pentru Top Premium 99+, 3,39 lei noi pentru Top Euro Diesel 4 si 3,34 lei noi pentru un litru de Euro Diesel 4.

"Noile preturi urmaresc fluctuatia cotatiilor internationale ale carburantilor, care au crescut semnificativ in ultima perioada, ca si preturile de pe piata locala", anunta oficialii Petrom. Acestia sustin insa ca "actuala modificare de preturi nu acopera in totalitate cresterea internationala".

Dan Ionescu, directorul de vanzari al Rompetrol, spune ca si preturile produselor petroliere

ale Grupului Rompetrol se vor majora incepand de maine. "Scumpirea se va face in trepte. Deci, practic, in urmatoarele doua-trei saptamani, in fiecare luni dimineata se va observa o marire de preturi la pompe.

Este firesc sa se intample asa, petrolul este un produs de bursa si reflecta in mod special cererea si oferta, tinand seama de niste indicatori economici", explica acesta. El crede ca, pe piata internationala, pretul petrolului se va stabili undeva in jur de 80 de dolari barilul. "Daca luam in considerare faptul ca in 2001 pretul unui baril era de 26-28 de dolari, normal ca este foarte mult", spune Dan Ionescu.

Romania consuma si ea, anual, 11 milioane de tone de titei. Din acestea, doar aproximativ sase provin din productia interna, restul fiind importate. Romanii conduc peste patru milioane de masini. Dar petrol mai scump nu inseamna doar benzina mai scumpa, ci si majorari care se reflecta in intreaga economie.

Pretul petrolului si criza mondiala

Intr-un context mai larg, analistul economic Matei Paun vorbeste despre o criza economica mondiala care se prefigureaza de mult timp, dar nu pune acest fapt neaparat pe seama pretului petrolului. "Cred ca dezechilibrele care exista de mult timp si care se accentueaza in momentul de fata au un rol mai important in declansarea unei eventuale crize.

Si aici ma refer in mod special la deficitul de cont curent si la deficitul comercial al Statelor Unite ale Americii. Tensiunea economica este aici cea mai mare", spune analistul.

In opinia sa, petrolul va ramane scump in lunile si anii care vor urma. "Pretul este volatil si de-abia asteapta un motiv ca sa mai urce. Orice volatilitate geo-politica nu face decat sa accentueze acest lucru", explica Matei Paun.

In timp ce unii analisti considera ca preturile de astazi ale petrolului sunt umflate cu pompa de o frica speculativa, altii cred totusi ca cererea tot mai mare de titei este de fapt adevaratul motor ar cresterii cotelor aurului negru la bursa.

Iranul ignora ONU

In ce priveste instabilitatea geo-politica mondiala care sta la baza temerilor de pe piata, cea mai serioasa amenintare o reprezinta acum Iranul. Vineri a expirat ultimatumul dat de tarile occidentale presedintelui iranian Mahmoud Ahmadinejad. Somat sa puna capat programului sau nuclear de imbogatire a uraniului, acesta a refuzat, pe motiv ca intentiile sale sunt pasnice.

Mai mult decat atat, in ultimele saptamani, regimul de la Teheran a intensificat activitatea nucleara si a anuntat chiar ca a reusit sa imbogateasca uraniu, iar acum se concentreaza asupra unei metode de a grabi procesul.

Iranul "nu da doi bani" pe nicio rezolutie a Natiunilor Unite privind programul sau nuclear, a declarat vineri presedintele de la Teheran. "Republica Islamica Iran are capacitatea de a deveni rapid o superputere mondiala. Nu avem nevoie de arme sau de operatiuni militare deoarece pozitia noastra in lume a devenit mai puternica si pozitia Iranului influenteaza echilibrul in lume", a mai spus el.

Mohamed ElBaradei, directorul general al Agentiei de Energie Atomica Internationala, a inaintat deja un raport catre Consiliul de Securitate al Natiunilor Unite, prin care a comunicat refuzul Iranului de a suspenda programul de imbogatire a uraniului, proces prin care poate produce combustibil nuclear pentru rachete, dar si genera electricitate.

Acest raport da practic unda verde Consiliului sa impuna sanctiuni directe asupra Iranului. Adica embargo sau interventie militara. Rusia si China sunt refractare la ideea sanctionarii Iranului. In schimb, ceilalti trei membri cu drept de veto ai Consiliului de Securitate, Statele Unite ale Americii, Franta si Marea Britanie, cred ca atitudinea sfidatoare a Teheranului cere un raspuns pe masura.

Secretarul de stat american Condoleezza Rice a castigat deja sprijinul aliatilor NATO pentru o politica diplomatica ferma vizavi de Iran. In orice caz, ministrii de externe ai tarilor NATO, reuniti la Sofia, au evitat sa faca vreo amenintare punctuala la adresa Iranului, pentru a nu deranja Rusia si China.

Iranul este insa al patrulea exportator de petrol din lume si al doilea producator, cu patru milioane de barili pe zi, adica 9a din productia mondiala. Ca rezerva de titei conventional, Iranul este insa a doua putere din lume.

Statele Unite ale Americii interzic importurile directe de titei din aceasta tara, ceea ce face sa fie mai putin expuse unui eventual embargo, dar o astfel de constrangere economica ar destabiliza piata mondiala a petrolului, afectand indirect si Statele Unite. Presiunea americana asupra Teheranului in privinta programului nuclear face ca probabilitatea unei confruntari militare intre cele doua tari sa fie destul de mare.

DILEMA. Experti din toata lumea considera ca un razboi nu ar rezolva nici pe departe problema.

"Parerea mea este ca nimeni din Europa poate, cu exceptia Angliei, nu isi doreste o interventie militara in Iran. Dar nu cred ca ceea ce va face America va depinde de aceste tari. La fel ca in Irak, eventualitatea declansarii unui razboi depinde in mare masura, daca nu in totalitate, de intentiile Americii", spune analistul economic Matei Paun.

El crede ca o criza a petrolului ar afecta in primul rand tarile care depind cel mai mult de petrol, cum este China. "Pe termen lung insa, cu totii vom avea de suferit, in timp ce de castigat au tarile care extrag petrol - Rusia, Venezuela, Nigeria, celelalte tari din OPEC", spune analistul. "In Romania o sa se accentueze presiunea asupra ratei inflatiei si, de asemenea, deficitul de cont curent si deficitul comercial, avand in vedere ca importam o mare parte din petrolul pe care-l folosim", adauga Paun.

"Avem nevoie de benzina mai scumpa"

In Romania, consumul de carburanti creste incepand din aprilie cu aproximativ 30%, afirma Dan Ionescu de la Rompetrol, deoarece multi oameni fac plinul masinilor pentru vacantele de vara, dar si pentru ca domeniile precum agricultura, constructiile s.a.m.d. devin mai active pe perioada verii.

Din acelasi motiv sunt nelinistiti si americanii, care, incepand din mai, aglomereaza autostrazile spre destinatiile lor de vacanta favorite. O posibila penurie de benzina pe piata

americana in sezonul estival, cand consumul atinge cote maxime, face ca piata sa fie si mai instabila. Iar in timp ce consumul mediu al americanilor a crescut fata de anul trecut, stocurile lor sunt acum mai mici.

"Avem nevoie de o taxa pe benzina la pompa, care sa mentina preturile in jurul valorii de 4 dolari pe galon (1 galon = 3,75 litri), totusi cu aproape un dolar mai putin decat platesc europenii. Sau avem nevoie de o taxa care sa transforme masinile ce folosesc benzina in achizitii prohibitiv de scumpe, iar pe cele hibrid si pe cele mici deosebit de atractive.

Cu cat mai repede si cu cat mai mult marim pretul benzinei si-l mentinem ridicat, cu atat mai repede il vom micsora odata pentru totdeauna. Daca vrem sa facem vantul, soarele si biogazul mai competitive, benzina trebuie sa coste mai mult, nu mai putin", crede editorialistul american Thomas L. Friedman.

Un lucru este cert, petrolul conventional este o resursa finita. Estimata la un total de 2.390 de miliarde de barili, rezerva mondiala a fost deja consumata in proportie de 45 pana la 75% dupa diverse estimari. Intr-o zi, aceasta rezerva se va epuiza. Aproximativ 50% din petrolul existent si cunoscut astazi se afla in Orientul Mijlociu.

Cei mai multi specialisti apreciaza ca, intr-o perioada de pana la 50 de ani, nu va mai exista titei in lume. Atunci va lua probabil sfarsit si dominatia tarilor producatoare. Energia alternativa poate scurta insa acest termen.

Crize energetice

- > 1973 - criza a petrolului, cauzata de impunerea unui embargo OPEC-ului de cele mai mari tari arabe producatoare de petrol, ca raspuns la sustinerea Israelului.
- > 1979 - criza energetica avand drept cauza revolutia iraniana.
- > 1990 - creste pretul petrolului pe fondul Razboiului din Golf.
- > 2000 - proteste in Marea Britanie, cauza fiind cresterea pretului petrolului, combinata cu taxele deja mari pe benzina din Regat.
- > 2004-2005 - pretul petrolului ceste constant din cauza stocurilor mici de aprovizionare in comparatie cu cererea din ce in ce mai mare.

de Alexandra Diaconu

15 Iulie 2006 / 05:36PM

Ridicarea sechestrului va creste actiunile Rompetrol

Dupa ce Tribunalul din Bucuresti a decis sa ridice sechestrul asigurator de pe actiunile detinute de The Rompetrol BV Olanda la Rompetrol, pretul titlului petrolier ar putea

urca la Bursa cu pana la 10%. Totusi, potrivit analistilor intervievati de NewsIn, problemele lui Dinu Patriciu cu justitia ar putea influenta negativ dezvoltarea companiei.

Actiunile The Rompetrol Group BV Olanda la Rompetrol Rafinare Constanta au fost puse sub sechestrul pe 21 februarie, cand Parchetul ~naltei Curti de Casatie si Justitie si-a motivat decizia prin gravitatea faptelor care ar fi fost savarsite in dosarul lui Dinu Patriciu. Sechestrul a survenit in urma acuzatiilor potrivit carora sefii Rompetrol ar fi vinovati de inselaciune, complicitate la evaziune fiscala si spalare de bani. Totodata, procurorii sustineau ca Dinu Patriciu ar fi spalat sume mari de bani obtinute ilicit de pe piata de capital si ca prejudiciul facut statului roman era de aproximativ 2 miliarde lei. Masura sechestrului asigurator pe actiunile Rompetrol in valoare de 5,4 miliarde de lei a fost luata, sustin procurorii, pentru a putea recupera prejudiciul 2 miliarde de lei. Decizia Tribunalului din Bucuresti de ridicare a sechestrului asigurator pe actiunile detinute de The Rompetrol BV Olanda la Rompetrol, ar putea urca pretul titlului petrolier la Bursa cu pana la 10%, dar conflictul personal transferat in justitie stanjeneste dezvoltarea companiei, spun analistii. Parerile analistilor intervievati de NewsIn sunt destul de impartite. ~n timp ce unii estimeaza scumpiri intre 3 si 10% a titlului Rompetrol la Bursa de Valori Bucuresti (BVB), altii spun, prudent, ca nu sunt rezolvate probleme de fond ale dosarului Rompetrol, iar conjunctura din piata internationala a petrolului ar putea stopa o eventuala euforie a cotatiilor titlului in piata autohtona de capital. "Nu cred ca decizia de ridicare a sechestrului o sa aibe un efect puternic asupra companiei, pana cand nu se rezolva problema de fond, conflictul intre Dinu Patriciu si diverse persoane, care s-a transferat in justitie. Pana atunci, e greu de cuantificat cum se va regla problema", a declarat, pentru NewsIn analistul economic Matei Paun, partener la BAC Investment Bank. "~n opinia mea, Dinu Patriciu are doua optiuni: fie sa ajunga in justitie si aceasta sa clarifice situatia, fie sa cada la pace cu inamicii", a adaugat Matei Paun. "Este o veste foarte buna pentru piata de capital si demonstreaza ca justitia isi face treaba. Sechestrul a fost putin fortat, dar aceasta decizie demonstreaza nevinovatia actionarilor din punct de vedere al eventualelor pagube pe care le-ar fi produs", a comentat pentru NewsIn Adrian Simionescu, broker la Finance Securities. "~n contextul in care in ultima perioada stirile despre aceasta companie au fost predominant negative, exceptie fiind doar modificarea rating-ului, aceasta este singura stire buna. Actiunile Rompetrol Rafinare Constanta vor inregistra cresteri importante si, probabil ca vor trage dupa ele intreaga bursa. As putea sa spun ca ma astept la cresteri de aproximativ 10%" a adaugat Simionescu. Parerea brokerului de la Finance Securities este impartasita si de Iulian Panait, presedintele companiei de consultanta KTD Invest, care mai precaut, estimeaza o scumpire a actiunilor cu 3-4%. "Este o stire buna, mai ales in contextul international actual si in special in conditiile scumpirii pretului titeiului" a declarat Panait. "Daca luam in calcul pretul petrolului si faptul ca acesta decizie clarifica o parte din problemele care planau asupra companiei, se poate estima o crestere a cotatei sale in perioada urmatoare, dar sa ne gandim si la evolutia generala a Bursei care scade si exista scandaluri si pe alte simboluri din piata, toate acestea ar putea afecta evolutia actiunilor Rompetrol Rafinare. ~n plus, trebuie sa ne gandim si la momentul in care a aparut aceasta stire (dupa inchiderea bursei, n.r.) si la contractele care au fost deja incheiate vineri la Bursa din Sibiu si care pot afecta negativ evolutia ulterioara a actiunilor rafinarii", a explicat pentru NewsIn, Marius Plugaru, directorul casei de brokeraj Ieba Trust. Stirile despre instrumentarea dosarelor in care este acuzat Dinu Patriciu aparusera cu cateva zile inainte. ~n aceste conditii, contractele pentru august si septembrie de la Sibiu au estimat o scadere usoara a actiunilor, fara sa ia in calcul posibila ridicare a sechestrului. ~n plus, cresterea pretului petrolului (rafinaria Petromidia este dependenta 90% de importurile de titei) a condus la o scadere a cotatiilor din piata contractelor la termen din Sibiu. Pretul petrolului taie marjele de pret. Stirea e buna, dar

contextul e prost. Dar acum, compania are posibilitatea sa se finanteze', a explicat Adrian Manaila, presedintele casei de brokeraj Elda Invest. Compania Rompetrol este listata la Bursa de Valori Bucuresti si intra in componenta indicelui BET si a indicelui ROTX, listat la bursa din Viena. Rafinaria are o capitalizare de 1,56 miliarde de lei. În sedinta bursiera de vineri, actiunile Rompetrol Rafinare Constanta s-au ieftinit cu 3,76%, ultima tranzactie fiind efectuata la 0,742 lei. Pe piata de la Sibiu contractele la termen cu actiunile Rompetrol Rafinare Constanta (derivative) au fost tranzactionate la preturi cuprinse intre 0,0766 lei si 0,811 lei pentru scadenta din septembrie pentru care au fost incheiate 4.556 de contracte si la 0,805 si 0,85 lei pentru scadenta din decembrie, scadenta pentru care au fost incheiate 1956 de contracte. Actiunile The Rompetrol Group BV Olanda la Rompetrol Rafinare Constanta au fost puse sub sechestru pe 21 februarie, cand Parchetul Înaltei Curti de Casatie si Justitie a motivat decizia gravitatea faptelor care ar fi fost savarsite in acest dosar. Sechestrul a survenit in urma acuzatiilor potrivit carora sefii Rompetrol ar fi vinovati de inselaciune, complicitate la evaziune fiscala si spalare de bani. Totodata, procurorii sustineau ca Dinu Patriciu ar fi spalat sume mari de bani obtinute ilicit de pe piata de capital si ca prejudiciul facut statului roman era de aproximativ 2 miliarde lei. Masura sechestrului asigurator pe 5.4 miliarde actiuni Rompetrol a fost luata, sustin procurorii, pentru a putea recupera cele 2 miliarde de lei. "Masura este ilegala si abuziva pentru ca este luata impotriva unor terte persoane. Ar trebui luata impotriva mea si a averii mele. Procurorii nu au de ce sa se lupte cu angajatii Rompetrol. Avera mea este de doua-trei ori mai mare decat valoarea acestui sechestru. Este o noua incercare de intimidare", a declarat Dinu Patriciu in urma deciziei luate de Parchet. Pe data de 17 mai, Tribunalul Bucuresti a admis partial contestatia la sechestru depusa de societatea Rompetrol Rafinare, dar nu a acceptat ridicarea sechestrului asigurator pus pe actiuni. Înainte de aceasta, petitiile procurorului general al Romaniei Ilie Botos de a-i inchide preventiv pe Dinu Patriciu si Philip Stephenson fusesera respinse de tribunal. Rompetrol Rafinarie a revenit la tranzactionare la Bursa de Valori Bucuresti (BVB) pe 28 februarie, dupa ce actiunile Rompetrol Rafinarie fusesera suspendate de la tranzactionare la BVB pe 22 februarie. Efectul sechestrului era nul din punct de vedere practic, dar din punctul de vedere al conditiilor pe care piata de capital si investitorii le impun companiei, putea fi un factor de risc foarte grav, a declarat Dinu Patriciu in zilele ce au urmat sechestrului. Rompetrol a avut o evolutie pozitiva in ultimile luni, iar Agentia de rating Standard&Poor's (S&P) a pastrat calificativul B atribuit imprumuturilor pe termen lung ale grupului petrolier Rompetrol Group NV si a estimat o evolutie pozitiva a companiei petroliere, anume de la 'negativ' la 'stabil'. Pe viitor, S&P ar putea retrograda ratingul acordat companiei Rompetrol daca investitiile vor duce la pierderi materiale sau slabirea lichiditatii, datorii mari sau la pierderea rafinarii Petromidia, a aratat raportul agentiei de rating publicat pe 5 iulie. [Realitatea TV](#)

Sursa: Bloombiz